

Bevakningsbranschen

En tillsynsinsats genomförd av
Arbetsmiljöverket
avdelning Nord
under 2012 och 2013

Deltagare:

Carina Johansson

Hans Larsson

Heli Aarnipuro

Ingrid Andersson

Mia Carnerius

Mats Jansson

BAKGRUND OCH PROBLEMBESKRIVNING

Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) finns det drygt 528 bevakningsföretag i Sverige varav 72 företag i avdelning Nord (Norrbottens-, Västerbottens-, Västernorrlands-, Jämtlands-, Dalarnas- och Gävleborgs län).

Arbetstagare inom bevakningsbranschen arbetar i skiftande miljöer och med varierande arbetsuppgifter. Det kan vara rondering i olika verksamheter, allt från kontor till byggarbetsplatser. De kan även ha uppdrag/arbete som parkeringsvakter, störningsjour, värdetransporter, butikskontrollanter, flygplatskontrollanter, ordningsvaktsuppdrag, arbete i uppräkningscentraler, skyddsvakter, livvakter, stationär bevakning, nattportier och arbete i reception etc. Uppdrag utförs under dygnets alla timmar. En omfattande och komplex arbetssituation med många olika typer av risker. En systematisk undersökning och riskbedömning av arbetsmiljön måste därför utföras på varje bevakningsobjekt (objektbaserad riskbedömning).

Av arbetsskadestatistiken under tidsperioden 2009 till 2013 framgår att antalet anmälda arbetsskador i hela riket har varierat mellan 183 till 209 per år. I avdelning Nord har antalet varierat mellan 12 till 16 arbetsskador per år under samma tidsperiod. Orsaken till arbetsskadorna är i ca 34 % av anmälningarna våld eller hot från utomstående. Övriga arbetsskador beror på fallolyckor på grund feltramp eller halka samt förlorad kontroll över transportutrustning.

Antalet anmälda arbetssjukdomar för hela riket har under åren 2009 till 2013 varierat mellan 35 och 92 per år. För bevakningsföretag inom avdelning Nord är siffran 1-3 anmälda arbetssjukdomar per år. Orsaken till arbetssjukdomarna uppges vara lyft och förflyttning av bördor, påfrestande kundrelationer eller påfrestande relationer till chefer/medarbetare. Stor arbetsmängd och nattarbete anmäls också som orsak till arbetssjukdomarna.

Mellan 2009 och 2010 genomfördes ett tillsynsprojekt mot bevakningsbranschen i Stockholm, Uppsala och Gotlands län. Då besöktes 60 bevakningsföretag. Efter denna insats framkom att det fanns behov av att genomföra tillsynsinsatser mot bevakningsföretag i hela landet. I rapporten framgår att bevakningsföretagen hade brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet och att risken för våld och hot för personer som arbetar som väktare och ordningsvakter är hög.

INRIKTNING OCH MÅL

Målet med tillsynsinsatsen inom avdelning Nord var att få bevakningsföretagen att minska riskerna för våld och hot genom att systematiskt undersöka och riskbedöma sin verksamhet. Målet var även att se till att bevakningsföretagen anmäler allvarliga olyckor och tillbud till Arbetsmiljöverket samt att de utreder dessa.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH AVGRÄNSNINGAR

Tillsynen hade fokus på i första hand regionala/lokala bevakningsföretag och i andra hand de större rikstäckande bevakningsföretagen. Anledningen till denna prioritering var att de större bevakningsföretagen hade varit föremål för tillsynsinsatser under 2009-2010. Vid denna tillsynsinsats ställdes krav mot de rikstäckande bevakningsföretagen.

I denna regionala tillsynsinsats bedömde vi att riskerna för våld och hot var störst för bevakningspersonal som arbetar som butikskontrollanter och för personer som arbetar som

väktare/ordningsvakter med cityrondering. Därför fokuserade vi i första hand på att kontrollera arbetsmiljön för dessa yrkeskategorier.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

Första steget vid kontakten med bevakningsföretagen var att genomföra ett informationsmöte där vi fick mer information om bevakningsföretagets verksamhet och uppdrag. Därefter kontrollerade vi arbetsförhållandena vid något konkret uppdrag, exempelvis vid cityronderingar.

Andra steget i tillsynsinsatsen var att kontrollera bevakningsföretagens systematiska arbetsmiljöarbete och redovisa de brister som framkommit vid de uppdrag som vi inspekterat.

Vid uppföljningsbesöken har vi kontrollerat att arbetsgivaren har vidtagit de åtgärder som Arbetsmiljöverket har ställt krav på.

RESULTAT

Under 2012 och 2013 besöktes 48 arbetsställen i avdelning Nord, vilket motsvarar 67 % av de arbetsställen som arbetar med bevakning i norra Sverige. Vi ställde krav i 88 % av inspektionerna. Sammanlagt ställdes 130 krav och 6 inspektörer medverkade i tillsynen.

Systematiskt arbetsmiljöarbete (totalt 101 krav)

Följande krav ställdes:

- Undersöka och riskbedöma bevakningsobjekt och dokumentera åtgärder som inte kan vidtas omedelbart i handlingsplaner (objektbaserad riskbedömning) (29 krav)
- Rapportera, utreda olyckor och tillbud samt rutiner för att anmäla dessa till Arbetsmiljöverket (24 krav)
- Undersöka och riskbedöma arbetsmiljön och dokumentera åtgärder som inte kan vidtas omedelbart i handlingsplaner (14 krav)
- Rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet (12 krav)
- Bevakningsinstruktioner/vaktinstruktioner (7 krav)
- Fördelning av arbetsmiljöarbetsuppgifter (5 krav)
- Introduktionsrutiner för nyanställda samt personer som varit ledig en längre tid
- Arbetsmiljökunskaper för chefer
- Arbetsmiljöpolicy
- Trafiksäkerhetspolicy
- Arbetstagares medverkan i arbetsmiljöarbetet
- Skriftlig riskbedömning

Psykosociala frågor (totalt 9 krav)

Följande krav ställdes:

- Krisstöd
- Första hjälpen och krisstöd
- Bristande psykosocial arbetsmiljö

Övriga krav som ställdes (totalt 20 krav)

- Tunga lyft vid värdehantering
- Larm
- Kontroll och underhåll av larm
- Larmrutiner
- Knivskyddshandskar
- Skyddsskor
- Brister beträffande brandskydd
- Blodsmitta
- Läkarundersökningar vid nattarbete

DISKUSSION

Målet med tillsynsinsatsen var att få bevakningsföretagen att minska riskerna för våld och hot genom att systematiskt undersöka och riskbedöma sin verksamhet.

Vid inspektionsbesöken framkom att nästan hälften av bevakningsföretagen inte hade genomfört någon objektsbaserad riskbedömning av bevakningsobjekten.

Bevakningsföretagen bedriver bevakning inom ett stort antal områden. Det kan vara allt från att omhänderta snattare i butikernas omhändertaganderum till att arbeta som arrestvakt, assistera personalen inom psykiatrisk vårdbevakning, stängning av butiker/gallerior, offentliga byggnader/lokaler, buss- och tågstationer samt yttre och inre nattrondering på företag, skolor och offentliga byggnader mm. Uppdrag utförs under dygnets alla timmar. Därför varierar riskerna med en mängd faktorer.

Personal i bevakningsföretag arbetar nästan alltid ensam. Deras uppdrag är att skydda andra arbetstagare och egendom. Det är därför viktigt att bevakningsföretagen gör riskbedömningar av de objekt som personalen ska arbeta inom så att de kan säkerställa arbetsmiljön för dessa.

Väktarnas och ordningsvakternas arbetsmiljö är framförallt hos kunden vare sig denna är en byggarbetsplats eller ett kontor. Detta är lokaler som någon annan råder över. Många brister skulle kunna förebyggas genom att krav på säkerheten för personal som arbetar i bevakningsföretag ställs redan vid tecknande av nya avtal.

Vid uppföljningsbesöken har vi kunnat konstatera att bevakningsföretagen har kommit igång med eller förbättrat sitt systematiska arbetsmiljöarbete. De har genomfört objektsbaserade riskbedömningar av de bevakningsobjekt som de har. Risker som de har observerat har de kommunicerat med kunderna och dessa har vidtagit åtgärder för att förbättra arbetsmiljön.

Exempel på detta är att lämpliga omhändertaganderum har anordnats i eller i närheten av butiken och att dessa lokaler saknar föremål som kan skada väktarna.

Målet var även att se till att bevakningsföretagen anmäler allvarliga olyckor och tillbud till Arbetsmiljöverket och att företagen utreder dessa.

Vid inspektionsbesöken framkom att 17 % av bevakningsföretagen saknade interna rutiner för att rapportera och utreda olyckor och tillbud. De saknade även rutiner för att anmäla olyckor och tillbud till Arbetsmiljöverket. Vid uppföljningsbesöken har vi kunnat konstatera att rutiner för rapportering av olyckor och tillbud finns på de företag som saknade detta. Vi har även uppmärksammat en liten ökning av antalet anmälningar till Arbetsmiljöverket.

Den tekniska utvecklingen går framåt och med ny teknisk utrustning kan vaktare/ordningsvakter ha med sig information om aktuella objekt (bevakningsinstruktioner) där information om risker vid arbete på objektet (objektbaserade riskbedömningen) framgår. Där framgår även vilken personlig skyddsutrustning som krävs.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det fanns behov av att kontrollera arbetsmiljön för bevakningspersonal. De arbetar för att göra arbetsmiljön säkrare för sina kunder och efter vår tillsynsinsats så har arbetsmiljön för den egna personalen även blivit säkrare.

Arbetsmiljöverket avdelning Nord

Kontaktpersoner:

Norrbottnens län: carina.johansson@av.se, 010-730 9303

Västerbottens län: heli.aarnipuro@av.se, 010-730 9957 eller 070-216 91 41

Västernorrlands och Jämtlands län: ingrid.andersson@av.se, 010-730 9504

Dalarnas län och Gävleborgs län: mia.carnerius@av.se, 010-730 9735